

אנציקלופדיה
עבודת ה' פנימית

א-ד - אדד

בלבבי משכן אבנה

אדר

קבלת התורה דסיון וקבלת התורה דאדר - א'-דר

אדר, (ומתפשט לאדיר, אדרת).

ישנם שתי זמנים של קבלת התורה, בסיון, ובאדר. ולגבי קבלת התורה של סיון אומרת הגמרא במגילה - 'מודעא רבה לאורייתא וכו' ואז מבואר שם הדר קיבלוה בימי אחשורוש, ההבדל השרשי והיסודי בין קבלת התורה שהיה בסיון לבין קבלת התורה שהיה באדר, אדר נקרא אדר מלשון א' דר, יש גר, ויש דר, גר זה מי שאין לו התיישבות גמורה במקום שבו הוא נמצא והוא נגרר אחרי אנשי המקום, זה לשון של גר, לשון של גרירה, ובלשון אחר זה משום שהוא נאגר אליהם, כמו שכתוב במפרשים, משא"כ דר זה מי שיש לו מקום קביעות בדבר, כדברי הגמ' - 'כמה ידור בעיר ויהיה מאנשי העיר', וכו', זה מדורין,

באדר מתגלה א' דר, נעשה מציאות שהקדוש ברוך הוא דר, שנהיה מקום קביעות כביכול, של הקב"ה בעולמו, מכח ההתגלות של התורה כאן בעולם, ומצד כך, לשון חז"ל הידוע, כל המועדים בטלים חוץ מפורים, כלומר, זה הא' דר, זה הקביעות של המדורים שחל בעולם מכח הארה של פורים, עד כמה שהיא תהא בטילה לעתיד לבוא א"כ זה לא בגדר של מדורים גמורים, ה'אינו בטל לעתיד לבוא' זה גופא ההגדרה של הדבר שהדירה קבועה. לעומת כך, קבלת התורה בשבועות, בסיון, 'מודעא רבה לאורייתא', לאחר ארבעים יום יש חטא העגל, והרי שהגילוי שהיה במדרגת מתן תורה הוא לא היה באופן של מדורים, הוא היה באופן של קדושה לשעה, קדושה לזמן, גילוי לזמן, נחזור א"כ, עוד פעם על היסוד, ולאחר מכן נביא את הדוגמאות שמתגלה הדבר, והבנת הדברים יותר בפרטותם בסיעתא דשמיא, הגילוי שמתגלה בחודש אדר הוא גילוי של קביעות, א' דר, ולכן הוא אינו בטל לעתיד לבוא, משא"כ הגילוי שמתגלה בשבועות זה היה גילוי של קדושה לשעתה, ולאחר מכן היא הסתלקה.

שורש ה'הארה לזמן' דשבועות - בהארת ליל פסח

שורשי הדברים, כידוע עד מאד, ההארה שמתגלה בליל התקדש החג של פסח, היא הארה שמתגלה לשעתה, ואותו הארה מסתלקת, ובהבנה ברורה מאד, אם ראשית הדבר, בימי הפסח, שהם שורש הדבר, שבא לאחר מכן ה'תספרו חמישים יום', -אם שורש ההארה הראשונה היא הארה לזמן, והיא מסתלקת, אז מונח בה גם הניצוץ של האחרית של הימים שאין לה גם מציאות של קביעות גמורה של אור מתן תורה דשבועות, שכשם שבראשית אין קביעות גמורה, אלא ליל התקדש החג, לילה כיום יאיר, ולאחר מכן נעשה הסתלקות של אותה הארה, ומגיע מהלך של תספרו חמישים יום -ההתחלה היא בקרבן העומר שהוא ממאכל בהמה, שעורים, למאכל אדם בחינת חיטים

כידוע, -קרבת שתי הלחם, כך גם כשמגיעים למקום החיטים, שהיא מדריגת קרבן של שבועות, יש אופן שזה בצד העליון שזה חיטים מלשון חיטוי, אבל כמובן שיש בזה גם שורש של חטא, וכמו שמצינו שלח מ"ד עץ שאכל ממנו אדם הראשון חטה היה, כמו שאומרים חז"ל להדיא, והיינו שהחטה מלשון חטא, האל"ף אינה מבטאת במקומה והיא מחוסרת ונעלמת. וא"כ שורש הדבר במציאות של פסח, כבר משריש שורש של נפילה ממדריגת ההארה של מדריגת מתן תורה.

עומק מדריגת הכפיה שבמתן תורה

יתר על כן, הגילוי שמתגלה במתן תורה, הקב"ה מגלה את תורתו לעם ישראל, המהר"ל בעשרות מקומות כותב את יסודו, שהתורה הקדושה נקראת "שכל נבדל" ולפיכך הוא איננו מצורף למציאות הנבראים, מחמת שבטבעו ומהותו הוא שכל נבדל, ולפי"ז בהבנה בהירה מדוע נצרך כפיה במתן תורה. המהר"ל עצמו נוגע בזה בכמה מקומות, יש את ההגדרה של הכפיה שאומר המהר"ל שגדרו הוא, עצם הבהירות המוחלטת שהיא יוצרת את מציאות הכפיה והרי שהשכל הבהיר הוא גופא הכפיה מיניה וביה מתוך עצמו, הגדרה מדוקדקת, השכל הבהיר הוא הכופה והוא המחייב מצד עצמו מצד הבהירות שבשכל. והצורך בכפיה, אומר המהר"ל, מחמת שהתורה מוכרח שהיא תצטרף לבריאה, ומאידך היא נבדלת, וכאשר רוצים לצרף דבר שאינו מצטרף בטבעו אז כופים אותו לדבר, זה עומק המדריגה שנקראת "כפה עליהם הר כגיגית". מחמת שמהות התורה היא שכל נבדל והצטרפותה לבריאה היא איננה באופן הגלוי והטבעי, היא נבדלת מן הבריאה, והכפיה מחברת דבר שבטבעו יש בו צד של סילוק מחמת היותו נבדל כמו שהוזכר.

ולפיכך הגילוי של מדריגת התורה שהוא שכל נבדל הוא לא מין במינו שמתגלה בתוך העולם אלא הוא מין בשאינו מינו כביכול, שמצטרף למציאות הבריאה.

צירוף ה'חיי עולם' של תורה למדוגת 'חיי שעה של הבריאה

ובהגדרה אחרת, בהקבלה למה שהוזכר קודם לכן והיינו הך, התורה נקראת "חיי עולם" "חיי עולם נטע בתוכינו". יום החמישים, הוא הזמן שמתגלה בו "חיי עולם", והדוגמא הבהירה והשורשית זהו ה"ועבדו לעולם" שנאמר בדיני עבד, שם נאמר 'עבדו לעולם' דהיינו מ"ט שנה והוא יוצא בשנת החמישים, וכמו שיש עולם בשנים שזה שנת החמישים כמו"כ יש עולם בימים שזה יום החמישים ושרשם חד ברור ופשוט, ולפיכך א"כ יום החמישים שמתגלה בו התורה מתגלה בו ה'חיי עולם נטע בתוכנו', התורה נקראת "חיי עולם" והתפילה נקראת "חיי שעה" כמו שאומרת הגמ' בשבת כידוע, "מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה".

בהקבלה למה שהוזכר קודם לכן, התורה שנקראת חיי עולם כשהיא מתגלה בתוך מציאות הבריאה היא "שכל נבדל" והיא "חיי עולם" - נצחיות, ולכן אין לה התיישבות בתוך מציאות הבריאה ולצורך כך צריך כפיה.

אבל יתר על כן - זוהי ההגדרה השרשית של מתן תורה, - כשהיא מצטרפת למציאות הבריאה מתגלה שמכ הצירוף שהתורה הקדושה מצטרפת לעולם במתן תורה, - הצירוף הזה לא נותן לה את מקום הגילוי שלה במדרגת חיי עולם אלא מחמת שהיא מתלבשת בתוך מציאות הבריאה אז היא מתגלה כמציאות של חיי שעה. והדוגמה הבהירה והשורשית. הרי במצות ת"ת נאמר "והגית בו יומם ולילה" וההגדרה הפנימית של מצות והגית בו יומם ולילה, שזה לשון שנאמר בדברי קבלה, "שאינן זמן" בערך למדרגת התורה ולכן מצווים לעסוק בה תדיר, לא נאמר כאן עצם מה שמצווים לעסוק בה כל הזמן, אלא הגדרת הדבר, מחמת שעסק התורה הוא תדיר בעצם ולפיכך הוא כל היום וכל הלילה, - התורה היא למעלה מן הזמן וממילא בכל זמן נצרך לעסוק בה, זו ההגדרה הפנימית של והגית בו יומם ולילה אבל מחמת שהתורה נתלבשה בציור של העולם, בציור של העולם יש זמן, יש יומם ולילה לא ישבותו, ומצד כך התורה עצמה הופכת להיות מציאות של דבר שמתלבשת בגדרי הזמן. ועד כדי כך כדברי הגמ' הידועים במנחות דף צ"ט שעיקר מצוות ת"ת, מקיימים אותו בק"ש שחרית וערבית, ומבואר שם שבדבר זה אסור לאומרו בפני עם הארץ מצד עצם פנימיות התורה, נאמר שם צא ובדוק זמן שהוא לא יום ולא לילה ועסוק בחכמה יונית, כי אדם צריך תמיד לעסוק בחכמת התורה, ומצד כך נאמר צא ובדוק זמן שהוא לא יום ולא לילה אבל מצד גדרי המצוה של מצוות ת"ת היא מתלבשת בגדרי הזמן, בגדרי השעה, וגדר קיום המצווה הוא באופן כזה של קריאת שמע שחרית וערבית גדר של ראשית היום וראשית הלילה תחילת מהלכי הזמן זה גדר המצוה, והרי שאילו התורה הקדושה היתה מתגלית באופן מופשט הסדר היה 'עוסק בה תדיר', בגדר המצוה, ומכיון שנתלבשה בגדרי הזמן של העולם אז שיעור המצוה הוא 'חיי שעה' - היומם ולילה הוא ק"ש שחרית וערבית, זה כל גדר שיעור המצוה שמתגלה מכח מצוות ת"ת.

שורש הסתלקות הדברי תורה בחזרה ללעילא

אבל יתר על כן, עצם הגילוי שמתגלה, מצד עצמו הוא חיי עולם, כיון שהוא מתגלה במקום החיי שעה זה גופא מכריח את הדבר שהגילוי שלו הוא רק לשעה, - ונחמד הגילוי במדרגת חיי שעה בזה גופא יש שני הגדרות, ההגדרה הפשוטה מחמת ההלבשה כיון שחיי עולם התלבשו בחיי שעה נמצא שהגילוי של חיי עולם הוא בהלבשה של חיי שעה, ובהגדרה עמוקה יותר, החיי עולם אין לו התיישבות גמורה בתוך החיי שעה אז יש הכרח שהוא יסתלק וזה גופא יוצר אצלו חיי שעה, כיון שנתבאר בראשית הדברים שהתורה היא 'שכל נבדל' כדברי המהר"ל והיא איננה מצטרפת בטבעה לעולם, זה גופא גורם לכך שהכניסה שלה לעולם אינה קבועה, ולכן התגלותה הופכת להיות חיי שעה.

זה המדרגה העליונה של דוד המלך שהוא בבחינת בן גרים, שיום פטירתו הוא יומא דשבועות - הוא גר בעולם כי הוא לא שייך לעולם, הוא למעלה מהעולם, לכן הוא גר כאן בעולם, ועפ"ז, ברור הדבר שזה הפנימיות של הדברים, הרי, כמו שאומרת הגמרא בשבת בסוגיא דמתן תורה, כל דיבור ודיבור שהקדוש ברוך הוא דיבר פרחא נשמתו,

ולאחר מכן הוריד הקב"ה טל של תחיה שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, אבל, מאיפה נבע עומק הדבר שעל כל דיבור ודיבור פרח נשמתו, וודאי שיש בזה כמה פנים, אבל פנים אחד יסודיות, השתא בסיעתא דשמיא, כל דיבור ודיבור שהקב"ה דיבר שהוא גילוי של תורה, כפי שהזכר, הצירוף שלו לעולם הוא לא צירוף גמור, הוא מכריח הסתלקות, והרי שכל דיבור ודיבור, היה מונח כביכול, כלי מקבל שמקבל אותו, אבל יתר על כן, היה מונח בו השורש של האופן שהוא יסתלק, והאופן הזה שהוא מסתלק הוא גופא גורם שעל כל דיבור ודיבור פרח נשמתו, פרח נשמתו, כי האור של מתן תורה היה מעיקרא באופן של 'רצוא ושוב', ובלשון רבותינו, 'מטי ולא מטי', הוא נכנס ויוצא, כלומר לא היה התיישבות גמורה של עצמות הארת הדברי תורה בתוך תפיסת כלי המקבלים, והצורה הזו של מהלכי הדברים, שהיא התורה שמתגלה ומתכסה, זה נקרא 'חיי שעה', זה מאיר לשעה ומסתלק, מאיר לשעה ומסתלק. זה היה כל הצורה של הדיברות, כל דיבור ודיבור היו שומעים אותו, והדיבור היה מסתלק, והוא גופא מסלק את נשמתו שתפרח, לאחר מכן, טל של תחיה שעתיד הקב"ה להחיות בו מתים. - מאיפה ה'טל תחיה', ה'טל תחיה' זה התורה עצמה, כלומר, הדיבור החדש הוא גופא ה'טל תחיה' שממנו חיו כל פעם מחדש, חוזרים ומדגישים עוד פעם, דברי הגמ' כפשוטם שאחר שפרחה נשמתו, מאוצר של טל של תחיה, הוא החיה אותם, אבל לעומק של מה שנתבאר השתא, כל דיברה ודיברה היא היתה שורש מקור הטל חיים שניתן להם, וא"כ, כל דיברה ודיברה, כשהיא ניתנה, ניתן איתה טל חיים, וזה היה מקור חיותם, זה 'תורת חיים', חיי עולם נטע בתוכנו, מכח התורת חיים עצמה ניתן הטל תחיה, אבל כשהדיבור הזה מסתלק בחזרה לשורשו, נעשה המציאות של הדבר, שנשמתו מסתלקת יחד עם הדבר,

שורש שבירת הלוחות שמכח ה'הכל צפוי'

ועכשיו, בהבנה עמוקה ושרשית מאד, -דברי המשנה באבות 'הכל צפוי והרשות נתונה', וכידוע עד מאד מה שנאמר במתן תורה, שהיה מצד אחד גילוי של 'כפה עליהם הר כגיגית', ומצד שני גילוי שאמרו 'נעשה ונשמע', ותוס' אומרים ע"ז שהכפיה היתה שמא יחזרו, ולדברי התנחומא, על התורה שבכתב שיותר קל ללמדה אמרו נעשה ונשמע, ועל התורה שבע"פ שיש בה טורח להשיגה, נצרך 'כפה עליהם הר כגיגית'. - בהגדרה נוספת, יש הרי את שאלת הרמב"ם הידועה בידיעה ובחירה, ובתפיסה הפנימית שניהם משמשים בעירבוביא, שמכח הידיעה שהאדם מוכרח לדברים, זהו כפה עליהם הר כגיגית, ומכח הבחירה הם אמרו נעשה ונשמע, זו ההתגלות של שתי הפנים האלה.

וא"כ ב'כפה עליהם הר כגיגית' מונח ה'הכל צפוי', מה ה'הכל צפוי'? - שעתיד לאחר מכן, לאחר ארבעים יום, מיום המחרת שמש עולה להר, שיהיה מציאות של 'נשתברו הלוחות', 'לוחות ראשונות שניתנו בפרהסיא נשתברו' - ובצד התחתון של הדבר, זה שורש דקלקול, אבל, כל דבר שנפול ל'לתתא' יש לו שורש בקדושה העליונה, ובקדושה

העליונה השורש הוא, מחמת שעצמות הדברי תורה היתה מעיקרא באופן של חיי שעה, והיא גופא, דין גרמא ליה, שלאחר מכן נשתברו הלוחות,

שורש הסתלקות הד"ת לעילא מנח "ועשיתם לו כאשר צמם"

יותר על כן, הגילוי, השורש שבדבר שלאחר ארבעים יום נעשה מציאות של שבירת הלוחות, בשורש העליון של הסתלקות הדברי תורה, היינו שהעצמות של הארת הדברי תורה לא ניתנה באופן של בפועל, אלא שהקב"ה חשב לתת את הלוחות אבל לבסוף זה לא ניתן, שהרי לאחר מכן נשתברו הלוחות.

הדוגמא השרשית והבהירה לכך היא הנקראת עדים זוממין, שהעונש שלהם הוא 'ועשיתם לו כאשר צמם לעשות לאחיו', והגדרת ומהות עניינו של 'כאשר צמם', כמו שאומר המהר"ל, שזה כמשל אדם הזורק חץ לקיר שאם החץ חזק יותר והוא בוקע את הקיר אז הוא ממשיך הלאה, אבל אם הקיר חזק יותר, אז החץ חוזר בחזרה למי ששלחו, ולפי תוקף נקודת זריקתו כך תנועתו בחזרה למשלחו, ולפי זה, זה העומק של מתן תורה, שהקב"ה נתן תורה לעמו ישראל, הקב"ה כביכול צמם לתת את התורה לעמו ישראל, רצה לתת, אבל בפועל זה לא ניתן, וכאשר הרי, נשתברו הלוחות. אותיות פורחות באויר, כלומר הם חוזרים בחזרה למקורם, לשרשם, זהו אותיות פורחות באויר שמתגלה במדרגת מתן תורה ולאחר מכן בשבירה.

והשורש של זה הוא בעצם המתן תורה עצמו שכל דיבור ודיבור שהקב"ה דיבר, הרי לא היה לזה לבסוף כלי מקבל, כמו שאומרים חז"ל להדיא, שהדיברה הזו הקיפה את כל העולם ולאחר מכן נחקה בלוחות, והלוחות הללו הרי נשתברו, - והרי והכל צפוי, נמצא שזה 'כאשר צמם', והדיבור עצמו חוזר לנותן, חוזר אליו יתברך שמו. כל עשרת הדיברות שהקב"ה דיבר, בכללות, ובפרטות, 'אחת דיבר אלוקים' ולאחר מכן 'משה ידבר והאלוקים יעננו בקול', הדיברות הללו חוזרים בחזרה למדבר, שזה הוא יתברך שמו, כיון שצפוי וגלוי לפניו שהדיברות הללו אין להם בית קיבול, וזה רק 'צמם' לתת, ולא נתן, אז הדיברות הללו חוזרים בחזרה למקורם ולשרשם, ומכאן השורש למה שהוזכר קודם לכן שעל כל דיבור ודיבור פרח נשמתם כי כאשר נתקבל הדיבור הם נדבקו באותו דיבור, בעומק, משם היה שורש חיותם, מאותו דיבור - וכאשר הדיבור הזה נסתלק בחזרה למקור המדבר, הוא ית"ש, אז הם עצמם בנשמתם, חוזרים ונכללים, יחד עם מציאות הדיבור, במקום שרשם והויתם, זהו 'על כל דיבור ודיבור פרח נשמתם' שמתגלה במדרגת מתן תורה.

א"כ, בעצם מדרגת המתן תורה עצמו, היה כבר מונח השורש של הנפילה לאחר מכן, וזה ה'הוראת שעה' שמתגלה במדרגתו של חג השבועות,

ומצד כך יש בזה שתי פנים, בין היחס של שבועות - סיון ליחס של אדר. מצד אחד מדרגת אדר היא א' דר שזה מציאות של קביעות, מצד שני מדרגת מתן תורה דשבועות הוא גבוה יותר, ולכן אין לו בית קיבול שיכול להיות קבוע לתתא, מצד המקבלים, 'הדר קיבלוה בימי אחשורוש', נעשה דר, א' דר, הדר - ה' דר, אבל נעשה מציאות

של דר בפועל, יש לו בית קיבול, ומצד מדריגת שבועות - סיון, ניתנה תורה באופן העליון יותר, ולכן הוא הוראת שעה, היא איננה יכולה להתקבל באופן גמור, ומכאן ואילך נעשה תפיסה שכל הגילוי של מדריגת מתן תורה היא באופן של הוראת שעה, -בדקי דקות, כביכול, מצד הבחירה הם יכלו לבחור אם יהיה גילוי של שעה או גילוי של חיי עולם, אבל מצד הידיעה זה היה הגדרה של חיי עולם מצד עצם מדריגת מתן תורה, כמו שנתבאר.

חידוש ה'הוראת שעה' דנביא משורש הוראת שעה של מדריגת מתן תורה

ולפי"ז הרי נאמר דין שנביא אינו רשאי לחדש דבר, וח"ו נביא שבא לחדש דבר הוא בהגדרה של נביא שקר, ומאזיה גדר וגבול יש כח לנביא לחדש דבר, כאשר מתגלה דין שנביא בא לחדש דבר רק כהוראת שעה, בזה יש לו כח לחדש דבר, ופנים אחד לסוגיא, מהיכן יכול נביא לחדש דבר כהוראת שעה, במדריגת מתן תורה היה גילוי של נבואה, לא רק שמשה רבינו היה נביא אלא 'מי יתן והיה כל עם ה' נביאים', כמו שמבואר ברמב"ם ועוד, במדריגת מתן תורה, גדרו היה גדר של קבלת נבואה אצל כל ישראל, וזהו 'מי יתן והיה כל עם ה' נביאים', כל דבר של 'מי יתן והיה' חייב להיות שיש לו שורש של התגלות, אז יש אופן של 'אם אינם נביאים הם, בני נביאים הם' אצל כל ישראל, בבחינת 'בן מלך כמלך' 'עבד מלך כמלך' וכן ע"ז הדרך - אבל בשורש העליון יותר במדריגת מתן תורה מתגלה העצמות שכל עם ישראל מתגלים כמדריגת נביא, ובמדריגת הנבואה הזו הם קיבלו תורה כהוראת שעה, ולכן יש כח לנביא לחדש בה דבר כהוראת שעה, כי זה השורש שהושרש בכח הנביאות שהיתה במתן תורה של גילוי של הוראת שעה, כמו שנתבאר, זה שורש של כל מדריגת מתן תורה, ושם היה השורש של החידוש של התורה, ולכן הכח לחדש דבר כהוראת שעה מונח בעצם הגילוי של מתן תורה עצמו שהוא מדריגת הוראת שעה, ומכאן ואילך יש כח לכל נביא ונביא, בנביאי אמת, לחדש דבר בשביל הוראת שעה.

אבל, זה הצד העליון של הדברים שנתקיים, כמו שהוזכר.

שבירת הלוחות - קבלת התורה באופן של 'נקיבה'

צד הנפילה שבדבר, לאחר ארבעים יום נשתברו הלוחות ב"ז בתמוז, וכמו שאומרת המשנה בברכות, כידוע, יש תפילה שאפשר להתפלל על העובר שיהיה זכר עד ארבעים יום, אבל לאחר מכן הרי זה תפילת שווא, כלומר, עד ארבעים יום יש עדיין נקודת אפשרות לשנות בין זכר לנקיבה ולהיפך, וברור ופשוט, כל מעשה יצירת ולד של זכר ונקיבה זה הגדרה של בריאה וגם במדריגת מתן תורה 'חיי עולם נטע בתוכינו', זה נטיעה, זה הזרעה. וכשמתגלה מציאות של ארבעים יום לאחר מכן, מתגלה ב' אפשרויות, או שזה יהיה זכר או שיהיה נקיבה, אם זה היה זכר זה היה מדריגת מקבלי התורה, אבל כשמתגלה נקיבה, נקיבה הרי פטורה ממצוות תלמוד תורה, אז מתגלה שאין לוחות והם משתברים.

עומק לשון חז"ל הידוע על מה שנאמר בקרא צור ילך תשי ותשכח אל מחוללך, תש כוחו כנקבה, התורה נקראת תושיה כמו שדורשת הגמ' שמתישה כחו של אדם ואצל משה רבינו, 'וידי משה כבידים' כשהוא אוהו בלוחות, ומתגלה מציאות של תש כחו כנקיבה, הוא לוקח את הלוחות ושובר אותם, 'תש כחו כנקיבה', כלומר, מתגלה שלאחר ארבעים יום, מה יצא מאותו תחילת זריעה ועיבור של 'וחיי עולם נטע בתוכנו'? – לא יצא גילוי של זכר אלא יצא גילוי של נקיבה וחוזרים שוב, זכר מחוייב במצוות תלמוד תורה ונקיבה פטורה, זה גופא נקרא שבירת הלוחות. שבירת הלוחות מעמיד את הדברים באופן כזה שהמקבלים הם נקיבה, ואם הם נקיבה אין מציאות של קבלת התורה.

ויתר על כן, הגילוי של כח של נקיבה, אין בה את שורש המצווה של תלמוד תורה, אבל כשם שהיא פטורה ממצוות תלמוד תורה, היא פטורה ממצוות עשה שהזמן גרמא, מצוות עשה שהזמן גרמא, גידרם ומהותם שהם שייכים למציאות של זמן, זהו 'שהזמן גרמא' וכיון שכל מדריגת מתן תורה היה בגדר של זמן, וגדר הזמן נפל, לכן אשה פטורה ממצוות עשה שהזמן גרמא, חוזרים ומחדדים, 'תש כחו כנקבה', אז כלל השורש של כל קבלת התורה לאחר ארבעים יום הוברר כמדריגת נקיבה, והוברר מציאות המקבלים שהם מקבלים את התורה באופן של נקיבה שהיא פטורה ממצוות תלמוד תורה שהיא שורש כל המצוות, וכיון ששורש המצוות עשה היא מצוות תלמוד תורה ויסודה ממדריגה של זמן והיא פטורה ממנה, לכן משם הושרש הדין שכל מצוות עשה שהזמן גרמא נקיבה פטורה, אין גילוי של זמן דתיקון, כמו שהוזכר.

ה"חיי שעה" על חטא אדה"ד שמקביל ל"חיי שעה" שבחטא העגל

כידוע עד מאד, שתי החטאים המקבילים אהדדי, חטא אדם הראשון וחטא העגל, מקבילים אחד לשני, חטא אדם הראשון, שהיה ביום שישי ומדרגת מתן תורה כדבר חז"ל על יום השישי, הכל עומד ותלוי בשישי בסיון, ששם חל חטא העגל, כלומר, יש שישי של מעשה בראשית שהוא יום שנברא בו אדם, ובו סרה, ויש שישי של מתן תורה שצריך לתקן את אותו מציאות של סריחה, ועל זה נאמר בקרא 'אדם ביקר בל ילין', כמו שאומרים חז"ל, ע"ז שלא היה בו שלימות שהוא יכל ללון את הלילה הראשון כיון שהוא חטא, ואותו שורש של נפילה התעורר אצל בני ישראל שקודם מתן תורה הם ישנו והקב"ה היה צריך לעוררם, כלומר זה אותה שינה שנפלה 'בל ילין', – הוא לא לן שינה דקדושה אלא זה הופך להיות נפילה של הדבר.

אבל, יתר על כן, אצל אדם הראשון בחטאו הושרש הדבר שהגילוי של שבת קודש הוא לא עולם הבא, אלא מעין עולם הבא, 'חיי שעה', כי אחרי שבת הוא יוצא למוצאי שבת, עולם הבא הוא 'יום שכולו שבת', זה חיי עולם, שבת שיש בידינו השתא היא שבת שנקראת חיי שעה, כי הרי מיד לאחר השבת יש צאת שבת, היא לא חיי עולם, ולכן היא רק מעין עולם הבא, זהו ה'אדם ביקר בל ילין' – ללון את ליל שבת.

-לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה' כמו שאומרת הגמ' בשבת, וכשחוזר ומתעורר עוד פעם חטא העגל, מתגלה אותו מהלך של 'אדם ביקר בל ילין' שהשבת לא מתגלה כעולם הבא אלא רק מעין עולם הבא, כמציאות של חיי שעה, החיי שעה זה האופן של שבת מלכתא 'בואו ונצא לקראת שבת מלכתא' - לשון הרמב"ם כידוע 'שבת המלך' - אבל לפנינו בגמ' ובעיקר דברי רבותינו שבת נקראת 'מלכתא', זה הגילוי שהיא רק מלכתא, רק במדריגה של חיי שעה, מציאות הדבר שאין לה מציאות גמורה של חיי עולם אלא כל עצמות הגילוי אינו אלא גילוי של חיי שעה.

עומק צרוף מדוגת אדר למדוגת שבועות

ולפיכך חסר הצירוף של מדוגת אדר שנצרכים על מנת לברר את אור המתן תורה, שהרי בכל שנה ושנה כשחוזר ומאיר אור דמתן תורה ביומא דשבועות, חוזר ומאיר עוד פעם ההארה של חיי עולם נטע בתוכינו, שורש ההארה של חיי עולם, אבל היא מאירה - מצד אחד כפשוטו, חיי עולם נטע בתוכינו, אבל מהצד השני זה חיי שעה, כמו שנתבאר עד השתא בארוכה, מחמת שהכלים מקבלים שבדבר אין להם כלי קיבול לקבל את החיי עולם כמות שהוא אלא מכח חיי שעה.

אבל אחר שהושרש באדר, 'הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר', כמו שאומרת הגמ' בביצה כידוע, חיי עולם נטע בתוכינו - זה היטע בהן אדר, כלומר אחר שחל הגילוי של אדר, של הא' דר, בימי אחשורוש, 'הדר קיבלוה', מכאן ואילך בכל מדריגת שבועות יש עומק נוסף של גילוי של מדריגת מתן תורה, מצד אחד מתגלה האור העליון, שהוא השכל הנבדל, שהוא המציאות שאין לו כלי קיבול כאן בעולם, כי הוא באופן שהוא נבדל מן העולם ונצרך מציאות של הכרח, אבל מהצד השני כבר חל כלי קיבול שיכול לקבל מציאות של דברי תורה שיש להם מציאות של קיום, 'הדר קיבלוה בימי אחשורוש', וזה כבר נתקיים, זה הופך להיות מציאות של א' דר, מציאות של כלי קיבול שמקבלים את הדבר.

כשמחברים את שניהם גם יחד, כאן מונח שלימות ההארה, מצד אחד אוחזים באור שאינו יכול להתיישב בעולם, באופן של 'רצוא ושוב', ומהצד השני אוחזים בחלק שכן יכול להתקבל, באופן של א'-דר, זה שלימות הצורה השלימה.

גילוי ב' המדוגות בקומת נפשו של אדם

בכל אדם ואדם יש לו שתי חלקים, יש לו את החלק שנמצא באופן שהוא משיג אותו, את החכמה הפנימית שנבלעת בליבו, חכמת הלב, שנבלעת באיברים, 'ותורתך בתוך מעי', ויש לו את חלקי הדברי תורה שהוא יכול להתבונן בהם כמציץ מן החרקים ב'רצוא ושוב', הם שני המהלכים שהוזכר, וכשמצרפים - לא מצד התפיסה החיצונית שמבדילים את שבועות מפורים - אלא כאשר מצרפים את מדריגת שבועות עם מדריגת פורים, מצרפים את יום הביכורים עצרת תהיה לכם יחד עם מדריגת פורים, אז יש לאדם שני חלקים של קבלת התורה בקומת נפשו.

החלק התחתון זה מה שיכול להיות לו בית קיבול שהוא מקבל באופן של קבוע, 'בהם יושב ועוסק תדיר, יש לו בית קיבול לקבל את אותם דברי תורה, והחלק העליון זה מה שהוא מתחבר לשורש באופן של רצוא ושוב, אור שלמעלה מהשגתו על מנת שיהיו לו כלים גמורים לקבלו, אבל הוא מתחבר אליהם ברצוא ושוב כסדר, וחוזר חלילה.

הצירוף של שתיהם גם יחד הוא השלימות של מדריגת קבלת מתן תורה, אחרי שחל מציאות של פורים אז נעשה חידוש במתן תורה של שבועות מצד המקבלים שיכול להיות להם מציאות של כלי קיבול בחלק האחד, והחלק של חיי שעה שמתגלה בעולם מכח החיי עולם, נכנס לחיי שעה, והוא ברצוא ושוב בנפשו של אדם, אבל ככל שהאדם מאיר את החיי שעה וחוזר חלילה, אז הכלי קיבול של הא' דר של הדברי תורה שיכולים להיכנס בתוך מעיו הולכים ומתרחבים והולכים ומתרחבים, והולך וגדל שיעור הדברי תורה שהוא יכול לקבל.

כל נפש ונפש יש לה את מקום הבירור דילה, לברר מהו החלק של הא' דר ששייך לנפשו דילה, ומהו החלק של הרצוא ושוב שמתגלה אצלו בחלק העליון של מציאות הדברי תורה, וכשנוכה לצרף יחד את שתי הדברים האלה בבת אחת, את שתי ההארות האלה בבת אחת, לא להפרידם כפשוטו שנעשה חטא העגל ביחס למדרגת שבועות, ו'הדר קיבלוה' ביחס לפורים כמהלך לעצמו, אלא לצרף אותם ביחד, זהו נקרא גדר של קדשים 'שנה עליו הכתוב לעכב', פעם אחת אינו מחייב פעם שניה מחייב, זה הגדרה של שבועות ופורים 'שנה עליו הכתוב לעכב' כל תורה היא בחינת 'קודש יהיה לכם', קדשים, דבר הנבדל מן העולם, ואפשר להקדישו במחשבה, וה'שנה עליו הכתוב לעכב', הוא מצרף את שניהם יחד והוא הופך להיות מעכב, 'הדר קיבלוה בימי אחשוורוש' זה לא ששבועות בטל ומתחדש מציאות של פורים, אלא פעמיים של קבלה זה שנה עליו הכתוב לעכב ועל ידי כן חל מציאות שלימות הצירוף, ככל שהדברים האלו בהירים בנפשו של האדם יש את השלימות הגמורה של ההשגה של האדם של דברי תורה, יום החמישים הוא בבחינת 'נתיב לא ידעו עיט' מה שלמעלה מהשגתו של האדם, ומכח הפורים זה מה שהאדם משיג, מצרפים את שתיהם גם יחד, זה תכלית קבלת התורה בשלימות.

שאלות בכל הנושאים יתקבלו בברכה במערכת השו"ת ויועברו למורינו הרב שליט"א

דוא"ל: rav@bilvavi.net | פקס: 03-548-0529

[לקבלת תשובה בפקס, נא לציין מספר פקס שזמין תמיד, או את מספר התא-קולי של הפקס]

03-548-0529 | פקס: info@bilvavi.net

לקבלת העלון השבועי בדוא"ל,
וכן מקבץ שאלות ותשובות לפי סדר הפרשיות,
יש לשלוח בקשה לכתובת:

info@bilvavi.net

[לקבלת העלון השבועי והשו"ת דרך הפקס, יש לשלוח בקשה למספר הפקס 03-548-0529]

לברורים בנושאי "בלבבי משכן אבנה" ניתן לפנות למערכת באופנים הבאים:

טלפון 052-763-8588 ■ פקס 03-548-05294 ■ ת.ד. 16452 ירושלים מיקוד 9116302 ■ info@bilvavi.net

שיעורי מורינו הרב שליט"א מופיעים ב"קול השון"

ישראל 073.295.1245 | USA 718.521.5231

שיעורים שבועי

אנציקלופדיה מחשבה

חולון יום ד' 20:30

משפ' אליאס

רח' קדמן 4

לפרטים 050.418.0306

אנציקלופדיה עבודת ה'

ירושלים - יום ג' 20:30 בדיוק

ישיבה ראשית חכמה

רח' בן ציון אטון 8 הר חוצבים

לפרטים 052.765.1571

ניתן להשיג בחנויות ספרים הנבחרות בארץ כבר השבוע